

Posudek na rigorózní práci Adély Gemrothové

ŘEČ A SVĚT

Literární a výtvarné dílo Jiřího Koláře

Všechny čtyři hlavní kapitoly diplomové práce Adély Gemrothové mají ve svém titulu, stejně jako v názvu celé studie, slovo „řeč“ a podkapitoly pracují s podobně úspornými, a přitom na první pohled abstraktními termíny. V jakém významu, souvislostech, případně vůči čemu určuje diplomantka jejich významy?

První kapitola, „Jazyk a řeč“, zachází s oporou v citovaných pramenech s výrazem jako s „konkrétní, autonomní událostí performativního charakteru (ne nutně jazyková), která vstupuje do jistého kontextu, v němž nabývá smyslu a má materiální ráz, trvání, svého původce a příjemce apod.“ (s. 7). Takto vymezené pole zpřesňuje autorka pomocí pojmů řádu a náhody coby komplementárních principů (s. 10) umožňujících orientaci ve světě a řeč nevnímá jako médium sdělení, nýbrž jako jeden ze způsobů uměleckého jednání. V této optice přibližuje Kolářovu diskursivitu: „Vyjádření může být bezobsažné, ale jednání beze smyslu možné není“ (s. 15).

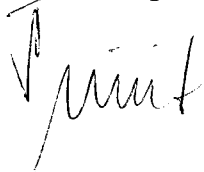
V kapitole „Řeč v produkci a recepci“ sleduje diplomantka Kolářovo dílo oproti předchozí „příčně“ koncipované části nyní chronologicky. Všimá si vzhledem k řeči kategorií mnohorozměrnosti, proměnlivosti a simultaneity, které chápe jako opak dosud tradované roztržiténosti, totiž jako mnohohlasí, jež Kolář sám tematizuje a současně vynalézavě předvádí, a zdůrazňuje její figurativní ráz: „Figura s řečovým materiálem manipuluje, nové vztahy a nové významy vytváří, aniž by vyžadovala moment transcendence. Je to tedy v pravém smyslu spíše (kombinační, technická) metoda než prostředek. Metoda nehledá ospravedlnění, ustavení dodatečně, vzhledem k svému výsledku, jejím cílem je cesta sama“ (s. 24). V návaznosti na to ukazuje A. Gemrothová Kolářův zájem o zřejmé, evidentní skutečnosti, které se básníková metoda pokouší v uměleckém díle ukázat jako součást světa, a přitom jim ponechat statut „evidentnosti“, nezatěžovat je symbolickými významy.

V třetí kapitole „Materialita řeči“ diplomantka zvýrazňuje Kolářovo úsilí o významovou nešifrovanost textu nebo objektu, o připoutání pozornosti k jeho povrchu, a z toho vyvozuje autorovo pojetí poezie, která je „přístupná každému, neboť se ze sféry čtení posouvá do sféry uskutečnění“ (s. 42). Čtvrtá kapitola „Řeč a svět“ ukazuje básníkův postoj k umění a ke světu na základě kategorií dialogičnosti, dokumentárnosti a systematickosti, ukazuje autorovu metodu, resp. pojetí metody jako základní princip jeho způsobu.

Diplomová práce Adély Gemrothové je napsána vyzrálým, hutným, a proto náročným stylem, který nenese žádné stopy začátečnického bádání. V Kolářových literárních a výtvarných projektech se pohybuje se samozřejmou a zažitou znalostí, v kolářovské literatuře s velkým přehledem a s noblesou (pokud zavadí o protivné pojetí), registruje kromě českých a do češtiny přeložených reflexí také polsky a francouzsky psané obecné nebo kolářovské pensum, okrajově též anglické a německé. V poznámkách pod čarou přináší vedle dokladových citací nikoli doprovodný, ale paralelní text k textu hlavnímu. Práce představuje původní, nový, vynalézavě koncipovaný a soustředěný pohled na Kolářovu uměleckou tvorbu, jejíž dvě základní složky chápe jako jeden celek.

Michael Špirit

Praha, 7. 10. 2009

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Michael Špirit', written in a cursive style.